

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 - Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) - Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelek, Poljanski nasip št. 2 - Rokopisi se ne vračajo

Beseda delovnega ljudstva!**Seja vodstva JSZ. - Spomenica kralju. - Spomenici ministrskemu predsedniku in ministru za socialno politiko. - Spomenica Delavski zbornici v Ljubljani in centralnemu tajništvu delavskih zbornic v Belgradu.**

V nedeljo 27. januarja se je na poziv načelstva Jugoslovanske strokovne zveze sestalo k seji vodstvo JSZ. Seji je prisostvovalo 42 članov vodstva JSZ, zastopnikov poedinih strokovnih zvez in skupin. Zastopane so bile vse stroke delavstva.

Sejo je otvoril in vodil predsednik JSZ tov. Srečko Žumer.

O gospodarskem in socialnem položaju delavstva vseh strok v Sloveniji in celi državi je v kratkih, jedrnatih in tehtnih besedah poročal tov. Jože Gostinčar, najstarejši slovenski delavski borec.

Nato je prečital tajnik JSZ tov. Vilko Pitako stvarno in pomembno spomenico. V imenu načelstva JSZ je predlagal, da se jo pošlje Nj. Vel. kralju Aleksandru I., predsedniku ministrskega sveta in ministru za socialno politiko. Spomenica je bila sprejeta enoglasno in z odobravanjem in se glasi:

Nj. Veličanstvu Aleksandru I., kralju Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kot državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev si usojamo predložiti Njegovemu Veličanstvu sledečo

spomenico :

Zastopniki strokovnih skupin in zvez kovinarjev, rudarjev, viničarjev, papirničarjev, zasebnih nameščencev, tekstilnega, lesnega in delavstva ostalih strok zbrani na seji vodstva Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani 27. januarja 1929 k poročilu g. Jože Gostinčarja, min. n. r. o gospodarskem in socialnem položaju delavstva ugotavljajo:

1. Delavstvo je slej ko prej med najvažnejšimi nosilci in činitelji gospodarstva in sestavni del vse industrijske produkcije. Zato je mogoče napredujoče in uspešno gospodarsko življenje v najširšem obsegu le, če se država ozira tudi na telesne in duševne potrebe delavstva, ga zadovoljuje in dviga njegov življenjski stalež. V modernem času se gospodarstvo ne more naslanjati na množice zaslužjenih, brezzaščitnih in brezpravnih in do zadnje srage izmzgavanih sužnjev, ampak na izobražene, dobro postavljene ter fizično in moralno visoko stoječe delavce.

2. Nasprotno pa so mišljenje in intencije podjetnikov, ki ne predstavljajo delavnih množic, ampak le nezatno manjšino naroda in državljanov, le-te, da je napredek gospodarstva in produkcije mogoč le, če so delavske plače čim nižje, delovni čas čim daljši, sploh, da mora delavstvo vršiti svojo službo ob zanj najneugodnejših ekonomskih, kulturnih in moralnih prilikah. Te intencije so v diametralnem nasprotju z degnanji moderne narodne gospodarske vede, ki uči, da je možen naraven in soliden prospeh in napredek produkcije in gospodarstva, če so tudi najširše plasti konzumentov ekonomsko močne. In delavstvo je pač eden najštevilnejših delov množice konzumentov. Zato je geslo gospodarskih in industrijskih činiteljev vseh naprednih držav, da se čimbolj dvigne ekonomska moč delavstva v zavesti, da je le-ta eden glavnih predpogojev za prosperiteto produkcije in gospodarstva.

3. Od strani gospodarskih krogov v naši državi se pojavljajo v zadnjem času predlogi in zahteve na državo, ki ogrožajo življenjske pogoje predvsem industrijskega delavstva pa tudi vseh delavnih množic. Socialno zavarovanje, zakonito določen maksimalen delovni čas, zakonska zaščita poslojemalcev pred brezmejnimi izrabljanjem in izkoriščanjem poslodajalcev so neobhodno potrebne za količkaj človeka dostojno življenje zelo širokih plasti našega naroda. Zahteve delodajalcev, ki gredo proti delovnim množicam, torej veliki večini državljanov naše države, so zato protiljudske, protinarodne in protidržavne.

4. Država kot skupna zajednica stoji nad vsemi socialnimi razredi in je njeno delovanje usmerjeno v dobro celote vseh državljanov. Zato uravnava država zlasti gospodarsko življenje, da ni v kvar kakemu delu državljanov in onemogoča izvajanje intencij, ki izvirajo iz egoističnih in profitarških nagibov in stremljenj tega ali onega razreda. Nujen interes države je tedaj, da štiti ekonomsko šibkejšje sloje državljanov, iz katerih ogromne večine država sestoji, pred izkoriščanjem ekonomsko močnejših. Delavstvo pa je vsled svojega položaja primorano iskati zaščite in pomoči od svoje države v največjem obsegu.

Zato se delavstvo, ki je bilo in je vedno za solidno in močno vsem stanovom pravično državo, z zaupanjem obrača na svojo državo in nje poglavarja, pričakuje od njih polne zaščite in pomoči pri napornem delu in vestnem vršenju svoje službe v korist splošnosti in države ter želi predvsem:

1. Da ostanejo vsi delavski zaščitni in socialni zakoni, zakon o zaščiti delavcev, zakon o zavarovanju delavcev, zakon o inšpekciji dela in ostale uredbe in pravilniki v sedanjih obliki neokrnjeni.

2. Da se ti zakoni točno in dosledno izvajajo in še izpopolnijo in da se zboljša tudi delovanje vseh institucij in zavodov, ustanovljenih na podstavi teh zakonov.

3. Da se sanira zavarovanje rudarskega in plavžarskega delavstva.

4. Da se po zgledu modernih kulturnih držav zlasti uvede starostno in invalidno zavarovanje in zavarovanje za brezposelnost.

5. Da se izvede socialno zavarovanje v polnem obsegu tudi za kmetijsko - poljedelske delavce.

6. Da se raztegne pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščencev, ki je izvedeno v Sloveniji in Dalmaciji, na celo državo.

Globoko, smo uverjeni, da bo Njegovo Veličanstvo predloženo spomenico iz navedenih razlogov v čim višji meri uvaževalo.

V Ljubljani, dne 29. januarja 1929.

Za vodstvo Jugoslovanske strokovne zveze:**Srečko Žumer,**
načelnik.**Vilko Pitako,**
tajnik.

Enaki spomenici sta bili poslani na ministrskega predsednika generala Petra Živkoviča in ministra za socialno politiko dr. Mate Drinkoviča.

Delavstvo in nameščenstvo, organizirano v Jugoslovanski strokovni zvezi, je dne 27. januarja 1929 stopilo z jasno in odkrito besedo pred državo in nje poglavarja ter pred vse jugoslovansko delavstvo. Ta korak je storilo delavstvo v zavesti svoje notranje moči in konsolidiranosti in obenem prepričano svojega velikega poslanstva, to baš v dneh, ko se z vseh strani napoveduje napad na najosnovnejše pridobljene delavske pravice.

Delu slava, čast, oblast!

Delavski zbornici za Slovenijo v Ljubljani.

Zastopniki delavstva in nameščenstva vseh strok zbrani na seji vodstva Jugoslovanske strokovne zveze dne 27. jan. 1929 po zaslišanju referatov o gospodarskem in socialnem položaju delavcev in nameščencev pozivljajo Delavsko zbornico za Slovenijo v Ljubljani in Centralno tajništvo Delavskih zbornic v Belgradu:

1. Da kot razredna zastopstva vseh delavcev in nameščencev v Sloveniji in državi pokažejo merodajnim činiteljem stanje in položaj industrije in gospodarstva v pravi luči in obenem predložijo go-

spodarske, socialne in kulturne prilike delavcev in nameščencev v Sloveniji in državi.

2. Da se stavijo in utemelje stvarni predlogi za naraven in soliden razvoj in napredek gospodarstva in za zadostno zaščito ter zagotovitev človeka dostojnega življenja delavcev in nameščencev kot nosilcev produkcije in gospodarstva.

Ista spomenica je bila poslana Centralnemu tajništvu Delavskih zbornic v Belgradu.

Novi dogodki.

Vse politične stranke razpuščene.

Najprej so bile razpuščene vse hrvaške politične stranke in stranke v Bosni. Sledila je Slovenija. Na vrsto so končno prišle tudi politične stranke, ki imajo svoje centrale v Belgradu (radikali, samostojni demokrati, Davidovičevi demokrati, zemljiaradniki in socialisti). Danes nimamo v Jugoslaviji nobene politične stranke več.

Zanimivo je, da so slovenski demokrati, zastopniki kapitalizma, silno meli roke od veselja, da je SLS razpuščena, njihova stranka pa ne in da tudi ne bo. Čez 24 ur so pa tudi sami prišli do iste usode in njihovi obrazi so silno potrti. Pribečević, ki je dajal vedno kilometerske izjave, je popolnoma utihnil. Pravijo, da ga je vse tako pretreslo in razočaralo, da pojde v inozemstvo.

Slovenski samostojni demokrati so ravno z Davidovičem glihali za vstop v njegovo stranko in izstop iz KDK. Prekrat jih je prehitel in jim vzel priliko

do demagogije, pa tudi up na vladne fonde, do katerih so mislili priti potom Davidoviča.

Novi zakoni.

V zadnjem tednu so bili izdani kazenski zakon, zakon o ministrskem svetu, zakon o prisegi odvetnikov in javnih beležnikov (notarjev). Kazenski zakon je obdržal smrtno kazen. Ostre so kazni zoper prestopke o žalitvi kralja, kraljevega doma, dalje za prestopke zoper državo in državno oblast. V zakonu o ministrskem svetu je bistvena razlika ta, da ima predsednik ministrskega sveta mnogo več moči kot preje; pa tudi resorni ministri so dobili večjo oblast.

Inozemski časopisi prepovedani.

Več inozemskih časopisov se je nepovoljno izražalo o novem stanju v naši državi. Ker so tako škodovali naši državi na zunaj, in bi mogli zanesti nezadovoljnost med naše državljane, je vlada prepovedala njihov dohod v našo državo.

Besede in dejanja.

O miru govore po vsem svetu. Ni je prilike, da ne bi vodilni politikarji zagotavljali: mi smo za mir, svetoven mir. Da bo ja vse še bolj držalo, sklicujejo mednarodne razorožitvene konference in tam zopet poudarjajo kar zaporedoma: mi smo za mir. Vse skupaj pa je laž. Vedo, da lažejo, zato tudi drug drugemu ne verjamejo. Verjame naj, če hoče, ljudstvo; to pravzaprav mora verjeti, da mirno plačuje za nova oboroževanja. V Nemčiji so socialni demokrati in katoliški centum vsi kmalu sklenili: oklopno križarko moramo zgraditi. Kakor da bi glasovali za spomenik miru — so glasovali za vojno ladjo. Pa so prišli Francozi in so rekli: pogledjte Nemce, vojno ladjo grade. Sami so pa sklenili: 144 različnih vojnih ladij bomo zgradili v petih letih. Ali radi miru volje? Amerikanci pa so rekli: Angleži imajo naj-

močnejše brodogradilne. Preveč smo zadaj, 15 vojnih ladij in ladij za vojna letala bomo zgradili. Italijani pa kar javno povedo: morje mora biti naše, v zraku mi gospodarji, in Mussolini, ki ima sam menda 5 ministrstev, sam sklene: toliko in toliko bomo izdali za vojna letala, toliko in toliko za vojne ladje in konec besedi.

Besede govore o miru, dejanja kličejo vojno.

Če bi šel nekdo in bi kupil predivo, iz tega prediva bi si pletel vrvo, na katero bi se obesil, bi rekli: ali si neumen, ali pa satansko zloben. Če bi kdo prav drago plačal kos topega železa, to železo bi pilil leta in leta, dokler bi ne postalo ostro bodalo, s tem bodalom bi se tako dolgo suval, da bi umrl, bi vsi rekli: hudičev norec.

In...

Jugoslovanska strokovna zveza.

MARIBOR.

Ekspozitura Maribor. Dne 2. februarja se bo vršil v Mariboru celodnevni tečaj Jug. strok. zveze. Poročali bodo tovariši iz Ljubljane in Maribora o celotni delavski zakonodaji, o delavskih institucijah in zavodih, o gospodarskem in socialnem položaju delavstva in nalogah ter ciljih delavskega gibanja, predvsem pa o strokovnem pokretu. Vsaka skupina v območju ekspoziture pošlje najmanj dva tovariša. Dne 3. febr. pa bo zbor ekspoziture JSZ Maribor. Polovična vožnja je dovoljena za dneve od 1. do 5. februarja.

Zdraviliški uslužbenci

Rogaška Slatina. V nedeljo dne 27. t. m. se je vršil v Rogaški Slatini strokovni sestanek zdraviliškega delavstva. Razpravljalo se je o kolektivni pogodbi z mariborsko oblastjo.

Po pogodbi se vsemu delavstvu prizna s 1. jan. t. l. 25 p. poviška na uro in sicer vsakemu na sedanjo urnino. Dalje se bo izplačevala stanovanjska doklada, in sicer oženjenim 30 Din, ne- oženjenim pa 15 Din mesečno. Tovariši! Led je prebit! S tem smo deloma dosegli kar smo zahtevali in vsaj nekoliko izboljšali naš gmotni položaj. Sicer se s tem še ne moremo zadovoljiti in naše delo še ni končano, do tedaj pa pripravljajmo in gradimo, da bomo jaki in silni, ker le tedaj nam bo mogoče uspešno pomagati delavstvu.

Kovinarji

Jesenice. Pri KID si je delavstvo po svojih izvoljenih zaupnikih priborilo pravico o soodločanju pri sprejemanju novih delavcev v delo. Ne rečemo, da se je to vršilo povsem pravično ali vsaka prizadeta skupina je imela pravico po svojih zastopnikih izvajanje te pravice kontrolirati in gledati na to, da se postopa pravično.

Podjetnik pravi, da hoče zdrave in močne ljudi v službo in to se je tudi dogajalo do časa, ko so zaupniki imeli pravico pri tem kaj govoriti. Zdravi in krepki pa pridejo le z dežele, slabotni so pa po večini sinovi iz delavskih družin, ki tako ne dobe dela. Kdo pa je vzrok temu? Pogledjmo delavska stanovanja in videli bomo, zakaj so delavski otroci slabotni in nimajo pravičnega razvoja. V eni sami majhni ali v dveh še manjših zatohlih in mračnih sobah je stisnjena pet-, šest- ali še veččlanska družina. Oče po navadi nima tako ob- stanka doma in se gre kratočasit k pi- jači.

Ko bi imel vsaj malo udobno stanovanje, bi z veseljem ostajal pri družini. Tako pa morajo posledice nositi otroci s tem, da so slabotni in da še kruha ne

dože. Kako skrbi dobra KID za delavstvo v tem pogledu se torej vidi iz tega, da si upa kar javno odklanjati delo tem revežem.

Našla se pa je skupina delavcev, ki ji ni bilo povšeč posredovanje zaupnikov in ne da bi se pritožila pri izvršilnem odboru obratnih zaupnikov, je šla ter pritožbo iznesla pri enem od gg. obratnih svetnikov. Ta gospod je menda tako mogočen, da je moralo vodstvo podjetja na njegovo zahtevo odpovedati to- zadeven dogovor z delavstvom. Delavstvo je s tem izgubilo ves vpliv na nastavljanje novih moči v tovarni in s tem pravico, ki je ne samo velikega praktičnega pomena, ampak tudi ogromne načelne važnosti.

Vse delavstvo KID ljudi, ki so to naredili, prav dobro pozna in se jim za to uslugo prav lepo zahvaljuje. In ti ljudje in njihova organizacija hočejo biti delavski, proletarski zastopniki. Tisti, katerih pokrovitelji so upravni svetniki, vemo kam spadajo, kajti s takimi dejanji grede kompaktno z gospodarskimi krogi v eni falangi proti delavstvu in za demontiranje delavskih pravic. In ti delavski zastopniki bodo v svojem lističu še vedno trdili, da nastopajo za interese kovinarjev proti KID, ali za papirnčarje proti vevški ali kako podobno. Vprašanje je, ali jim je mogoče še bolj jasno dokazati, da so podrepek kapitalistov, ko so to že neštetokrat s svojimi protidelavskimi dejanji dokazali in s takimi slučajmi kot je sedaj naš jeseniški, še vedno dokazujejo. Izkazali so se še vedno kot izraziti zastopniki kapitalističnih »gospodarskih krogov« od Zveze industrijev in raznih d. d. Mi le pomilujmo tiste posameznike-delavce, ki še vedno nasedajo lažnim besedam teh »delavskih voditeljev«.

Ne ravno malo krivde na ukinjenju tako važne in s težavo dobljene delavske pridobitve pa ima tudi tista skupina »delavskih voditeljev«, ki je zlorabljala zaupniške funkcije v svoje izključno partizanske namene. Dokazov za to je preveč, da bi se nam zdelo vredno, vsaj enega izrecno navesti. Sedaj bodo seveda kričali in ne bodo hoteli biti prav nič krivi. Ako bi bilo več poštenosti in manj strankarske zagrizenosti, pa bi bilo delavstvo KID vse drugače situirano kot je pa danes, ko izgublja pravico za pravico.

Delavstvo KID, izpreglej!

Železničarski vestnik

Delavski pravilnik. Kakor doznavamo, bo pravilnik za železniško pomožno osebje gotov do 15. februarja. Do tega časa morajo vse železniške direkcije poslati svoje predloge. V ministru se bo potem sestala posebna komisija, ki bo končno veljavno sestavila pravilnik. —

Atom:

Pravica in dolžnost.

3. Tudi mi, častiti bratje, ki nam je poverjena skrb za cerkev in za blagor splošnosti moramo tozadevno zavzeti svoje stališče. Kakor smo imeli drugokrat navado, ko smo vam pisali o državni oblasti, o človeški prostosti, o krščanskem družabnem redu in drugih podobnih vprašanjih, ki so se nam zdela potrebna obravnave, da smo zavrnilo zmotne nazore, enako in iz istih razlogov smo se lotili zdaj delavskega vprašanja.

Preosnova cele človeške družbe, to je bil cilj, ki si ga je bil zastavil veliki papež ob nastopu svoje odgovorne službe. Ta cilj spoznamo, če si ogledamo spored okrožnic, ki jih je leto za letom pošiljal vernikom. Isto vidimo tudi v njegovih socialnih okrožnicah. Najprej je hotel postaviti trden temelj, na to pa zgraditi novo stavbo krščanske človeške družbe, dobro vedoč, da ista more trajno uspevati le na krščanskih tleh. Sledile si okrožnice: O cerkvi kot materi pravic kulture (1878), O nevarnosti socializma (1878), O krščanski filozofiji (1879), O zakonu (1880), O državni oblasti (1881), O prostozidarstvu (1884), O krščanskem družabnem redu (1885), O človeški prostosti (1888), O najvažnejših državljanjskih dolžnostih (1890), O delavskem vprašanju (1891), O krščanski demokraciji (1901).¹² Te okrožnice se bavijo skoro izključno s tem, da razkrivajo zmotne idejne temelje človeške družbe, ki je povzročilo delavsko vprašanje. Nekak zaključek le-teh tvori naša delavska okrožnica. Posebno pozornost zasluži okrožnica o socializmu iz l. 1879. Za mnoge je še dandanes delavsko vprašanje istovetno z vprašanjem socializma. To je seveda zmotno. Tudi če bi ne bilo nobenega socializma ali marksističnega komunizma in iz tega

izvirajočega gibanja, bi vendar obstajalo delavsko vprašanje. Lahko celo rečemo: Dokler delavsko vprašanje ne bo rešeno, tako dolgo bo obstajal tudi socializem in komunizem in njuno gibanje. Papež Leon XIII. sam to potrjuje. V svoji okrožnici o socializmu je sam ostro obsodil to gibanje in marsikdo bi si potemtakem mislil, da je s tem zadeva opravljena, kar pa nikakor ni res. Kljub temu obstoji delavsko vprašanje in Leon XIII. je dobro vedel, da z obsodbo socialističnih zmot isto še davno ni rešeno. Zato je dvanajst let pozneje znova spregovoril o tem delavskem vprašanju, in sicer z vso njemu lastno temeljitostjo.¹³

4. Teга predmeta smo se sicer že več ko enkrat prilično dotaknili, v tej okrožnici pa smatramo za vestno dolžnost, ki nam jo nalaga naša apostolska služba, da posebej z vso natančnostjo obravnavamo to vprašanje, da se tako pojasnijo načela, ki bi mogla to borbo rešiti v duhu resnice in pravičnosti. V resnici težko je to vprašanje in tudi zelo nevarno. Zelo težavna naloga je namreč določiti pravice in dolžnosti, ki se jih imajo držati bogati in ubožni, tisti, ki dajejo snov (t. j. gospodarji obrata) in tisti, ki delajo (t. j. delavci). Zelo nevarno je tudi to preporno vprašanje, ker ga vse vprek nemirni in premeteni ljudje zlorablajo, da s tem rušijo spoznanje resnice in množico nahujskajo k upor. Naj bo že stvar kakor hoče, prepričani smo in vsi to priznavajo, da je treba najubožnejšemu stanu ljudi hitro in smotreno pomagati, ker večina teh ljudi živi v tako žalostnih in bednih razmerah, da niso človeka vredne. Ker je namreč preteklo stoletje uničilo vsa stara združenja delavcev, in ni stopila na njihovo mesto nobena nova zaščita, ter so vse državne

ustanove in zakoni izgubili vso prejšnjo versko podlago, zato se je polagoma tekom časa zgodilo, da so bili delavci brez pomoči in zaščite prepuščeni brezsrčnosti gospodarjev in neukročeni dobičkalželjnosti konkurentov.

»Zelo težavna naloga,« pravi Leon XIII., je namreč določiti pravice in dolžnosti, ki se jih imajo držati bogati in ubožni, tisti, ki dajejo snov ali tvarino (to je: gospodarji obrata) in tisti, ki delajo (to je: delavci). S temi besedami se je dotaknil papež najbolj važne točke socialnega vprašanja, ki si brez nje kake njegove rešitve sploh misliti ne moremo. Opozoril je s temi besedami na rak-rano današnje človeške družbe, na vir vsega socialnega nereda, to je na nesorazmernost pravic in dolžnosti. Veliko je govorjenja o socialnem vprašanju in socialnem redu. Toda večkrat izgleda, kakor da si nismo niti prav na jasnem, v čem prav za prav obstoji socialni red? Je-li morda to sedanje policijsko in vojaško zavarovano stanje meščanske družbe, bodisi v domačem, poklicnem ali javnem življenju? Tako si pač ta red predstavlja gospodarski liberalizem. Ali je morda socialni red v tem, da preneha v družbi vsaka neenakost, da nastane družba brez avtoritete in brez podreditve, ki jo drži skupaj velikanski birokratični aparat, in je sicer brez vsake notranje vezi? To je socialistični pojem socialnega reda. Obema nasproti pa stoji krščanski pojem socialnega reda, ki vidi v socialnem redu človeško družbo, katero vežejo med seboj obojestranske pravice in dolžnosti vseh članov človeške družbe, z eno besedo, tako stanje pravičnosti v človeški družbi, ki obsega stalno pripravljenost posameznikov in družbe, te pravice in dolžnosti res tudi izenačiti.

(Dalje prih.)

Naša organizacija je že svojočasno predložila svoje predloge, ki nikakor niso preveč obremenljivi za upravo, pač pa nudijo dosti ugodnejši položaj našega delavstva od sedanjega.

Snežni zameti. Skoro po vseh progah v Sloveniji in pa tudi drugod so od 24. t. m. naprej nastali velikanski snežni zameti in lavine (plazovi), ki so občutno ovirali redni promet vlakov. Dobili smo poročila, da je bilo delavstvo v takih slučajih zaposleno do 20 ur ter vršilo skoro nadčloveška dela, da je bil čim prej zopet vpostavljen redni promet. Uvidimo, da je bila velika potreba, da se je moralo delati, bilo bi pa tudi potrebno, da bi se temu delavstvu v teh nujnih in res izvanrednih slučajih to naporeno delo tudi malo nagradilo s po- višano urnino.

Tedenske novice.

NAROČNIKOM,

ki nam dolgujejo naročnino za december 1928 in januar smo priložili danes položnice. — Prosimo, da nam vsak poleg zaostanka nakaže naročnino vsaj še za en, oziroma za dva meseca naprej. Skupno torej 15 dinarjev. Mnogo dela in stroškov pa nam prihrani, kdor nakaže naročnino za tri mesece naprej. Naročnikom pa, ki nam dolgujejo naročnino za več kot dva meseca nazaj, smo poslali opomine in položnice v kuvertah. Te še prav posebno prosimo, da nam nemudoma nakažejo na opominu nakazani znesek, da jim ne bo treba lista ustavit. — Uprava.

Anketa o delovnem času v trgovskih in obrtnih lokalih. Minister za socialno politiko dr. Mate Drinkovič je v sporazumu z ministrom za trgovino sklenil za dan 21. februarja obširno anketo zastopnikov vseh delodajalskih in delavskih zbornic in zastopnikov zainteresiranih oblasti, da se obravnava uredba o zapiranju in odpiranju trgovskih in obrtnih lokalov in o delovnem času pomožnega osebja v teh lokalih. Stavijo naj se predlogi anketi ali pa pošljejo pismo. Konferenca se bo vršila v Zagrebu v palači SUZORA. Pozvane so na anketo vse delavske zbornice v državi in vse zbornice TOI.

»Nebistvene spremembe?« »Gospodarski krogi« izjavljajo, da njihove zahteve ne gredo za tem, da se položaj delavstva poslabša; so zato, da je delavstvo zadovoljno. Tako je neki »gospodarski krog« v Ljubljani izjavil, da gre pri zahtevah gospodarskih slojev v pogledu revizije socialne zakonodaje le za nekatere »nebitvene spremembe«, za katere bi moglo biti tudi delavstvo. Smo zelo radovedni, kaj si ti »gospodarski krogi« pod »nebitvenimi spremembami« zamišljajo. Dosedaj še niso povedali!

Za »spremembo« socialne zakonodaje sklicujejo industrije vseh strok posebne konference in izbirajo posebne komisije za izdelavo predlogov za revizijo zakonodaje, ki »lišči« gospodarstvo k tlom«. Vsaka panoga industrije ima v tem pogledu svoje »težnje«.

»Gospodarski krogi« v Belgradu. Pri predsedniku ministrskega sveta je bila deputacija ljubljanskih »gospodarskih krogov«, Zveze industrijev, Zveze obrtnih zadrug itd. Predložili so predloge glede dodelitve sosveta oblastnima komisarjema v Ljubljani in Mariboru in za novi občinski svet v Ljubljani. Tu naj bi po njihovem mnenju prišli v poštev edino »gospodarski sloji«. Zlati časi se nam obetajo, ko bodo »gospodarski sloji« davke odmerjali, delovno ljudstvo jih bo pa plačevalo.

Pri borzi dela v Ljubljani dobe delo: moški: 10 navadnih delavcev, 2 žagarja za venecijanko, 10 železostrojarjev, 2 livarja, 3 čevljarji, 1 hlapec, 1 tapetnik, 1 brivec, 1 cviker, 1 sluga, 1 strojstavb. ključavničar, 8 vajencev. — Ženske: 1 hotel. sobarica, 1 orožniški kuharica, 1 kuharica, 1 delavka.

Pri borzi dela v Celju dobe delo: 10 hlapcev, 11 rudarjev, 1 klepar, 1 ključavničar, 1 žagar, 2 mizarja, 1 pek, 1 čevljar, 1 klobasičar, 2 pikola, 1 hotelski kuhar, 9 tesarjev, 1 fotograf za filme, 2 strojnika, 1 kurjač, 1 vinski potnik, 1 delavec, 21 vajencev.

Ženske: 14 dekel, 6 natakarič, 4 hotelske kuharice, 4 hotelske sobarice, 24 kuharice, sobarice in služkinje.

Pri borzi dela v Mariboru dobe delo: moški: 5 hlapcev, 10 viničarjev, 6 majarjev, 3 vrtnarji, 1 električar, 1 livar, 1 brivec, 3 čevljarji, 2 strojnika, 1 pek, 1 tesar. — Vajenci: Slikarske, čevljarke,

kolarske, pekove, mehanične in trgovske obrti.

Ženske: 6 kmečnih dekel, 1 kmečka gospodinja, 3 kuharice, 6 služkinj, 1 kuharica k financom, 1 kuharica v grajščino, 1 kuharica v uradniško menzo, 3 šivilje za perilo, 2 postrežnici, 1 raznašalka romanov, 1 podnatakaričica, 1 perf. servirka, 2 hotel. sobarici, 1 vzgojiteljica, 1 varuška, 1 šivilja za obleke, 6 šiviljskih vajenk, 2 vajenki za šivanje obleke.

Bilance bratovskih skladnic. 31. dec. 1927 je bilo v naši državi zavarovanih pri 79 bratovskih skladnicah 50.440 rudarjev (42.488 polnopravnih in 7.952 malopravnih oseb). Vpokojenecv je bilo 3.929, koristnikov (druž. članov) pa 10.210, invalidov 491, invalidsko podpora je pa imelo 923 oseb. Bilance vseh petih glavnih bratovskih skladnic za 1927 so izkazovale: bcniški oddelek dohodkov 28.8 milj., izdatkov 25.9, fondi 27.75 milj. Din; penzijski oddelek dohodkov 22.3, presežka 7.2 in izgube 0.75 milj. Din, fondi so znašali 40.86 milj. Din; invalidski oddelek dohodkov 5.5 milj., presežka 1 in izgube 0.4 milj., fondi pa znašajo 15.9 milj. Din.

Liubljanska električna cestna železnica.

Dne 29. jan. se je vršila proti Hrabroslavu Severju, odgovornemu uredniku lista »Jugoslovanski železničar« in strokovnemu tajniku UJNZB Ljubljana, razprava radi pregreška klevete. Razprava je bila preložena od dne 22. t. m. na ta dan radi tega, ker pri zadnji obravnavi niso bile navzoče priče. — Severja je tožil Iv. Bitenc, delovodja ECZ, po svojem zastopniku dr. Adlešiču.

Tožitelj je navedel v svoji tožbi, da je Sever spisal, dal tiskati in je tudi objavil v št. 2 »Jugosl. železničarja«, ki izhaja v Ljubljani in je uradni organ UJNZB in sicer dne 28. marca 1928, pod naslovom »Ljubljanska cestna električna železnica« članek, v katerem namigava na nepošteno manipulacijo z denarjem privatnih strank in spravlja v to zvezo ime Ivana Bitenca.

Pozvan, da obtoženi doprinese tej kleveti dokaz resnice, se istemu to ni posrečilo spričo izpovedi vseh povabljenih prič. Enoglasno so vse priče dokazale, da se tožitelj g. Bitenc ni nikdar in tudi nikdar namena ni imel se na kakršenkoli način okoristiti z lastnino ECZ.

Pri tej obravnavi je bil obtoženec Sever obsojen radi klevete na zaporno kazen, denarno globo, povrnitev pravnih stroškov, poleg tega pa na objavo sodbe v »Jugoslovanskem železničarju«. Značilno za razmere in način borbe, ki vladajo danes v organizacijah in ki se jih poslužuje UJNZB naj navedemo značilno izpoved neke priče, ki je pod prisego izjavila, da je obsojeni strokovni tajnik UJNZB Sever s pomočjo nekkih Bitencu zagriženih sovražnikov udrl večkrat ponoči v pisarno ECZ ter si tako pribavljajl materijal za borbo proti Bitencu.

Mnenja smo, da bi moral upravni svet ECZ to izpoved malo točneje preiskati.

To je nova lekcija za »strokovno« borbo, ki jo vodi UJNZB.

Radovedni smo, kaj porečejo sedaj člani te organizacije, ko zvedo o obsojbi nad svojim strokovnim tajnikom, ki nima v strokovni borbi pokazati niti najmanjših uspehov — službena pragmatika še zdavnaj ni uveljavljena, pokojniško vprašanje še nerešeno, odprava brezplačnih kart in zvišanje kavcij preloženo na poznejše čase, vse to je uspeh dela in strokovne borbe zgoraj omenjenega g. strokovnega tajnika. —

Zanimiv je bil tudi prizor prijateljstva med g. strok. tajnikom in bivšim obratovodjo ing. T. ter kateremu je svoj čas tako rohnel vzlic tajnim sestankom g. strok. tajnika.

Nam je z delavskega stališča žal, da se je strokovna organizacija pustila voditi po svojem strokovnem tajniku na stranpoča, ni pa videla nevarnosti in pa težkega položaja, v katerem se nahaja celokupno delavstvo.

Želimo, da prejenja medsebojni boj, v katerem so se izgubljale moči in se posvetimo res strokovnemu delu, osebne maščevalnosti pa prepustimo ljudem, o katerih značaju že zgodovina ne ve povedati ničesar dobrega in o čemer je izreklo svojo sodbo sodišče.

Uslužbeni ECZ.

Krekova družina.

Ustanovljajmo čebelice!

»Od kamna do kamna palača«, pravi pregovor. Kako velik kapital lahko stvorijo mali prihranki. Kako velika možnost gospodarskega razvoja je lahko dana ravno po zlaganju malih prihrankov. Človek niti ne čuti, niti odtegljajev ne pogreša, a kapital se tvori in raste ter postaja pomemben.

Štedenje! Koliko po nepotrebnem zapravimo, koliko vržemo naravnost stran, koliko porabimo sebi celo v škodo! Pri tem postajamo mehkužni, odvajamo se biti sebi gospodar, zapadamo v lagodnost, uničujemo se gmotno, pozabimo sami sebe in padamo vedno globlje in globlje. Štedenje pa nas ohranja v višini človeka, ohranja našo voljo svobodno, napravljaj nas zmogne za žrtve in samoodpoved, zvišuje gospodarsko neodvisnost ter nam s tem ustvarja stremenje in nas napravljaj samozavestne.

Vse preveč nam manjka gospodarskega čuta. Krekova mladina pa je življenjsko-vzgojna organizacija. Mnenja smo, da bo velika večina naših članov sodelovala pozneje v javnem življenju. In sredi javnega življenja je gospodarstvo. Krekova mladina mora dati članstvu gospodarsko izobrazbo in vzgojo. To delo pa se naj vrši praktično. Ustanovljajmo čebelice!

Pred seboj imejmo veliki cilj: ustvaritev sistema kreditnih zadrug. Vsak mlad človek, delavec, pomočnik, uslužbenec služi in zasluži. Vsak, kdor služi, tvori gospodarsko življenje. In naloga proletariata je, da trga kos za kosom iz kapitalističnega gospodarskega sistema in ga postavlja na svoj lastni temelj. Treba je iti korak za korakom, preiti trdo podrobno gospodarsko šolo. In to so čebelice.

A organizacija čebelic naj bo tesna. Vsak član naj bo vprežen. Upeljimo v njih obvezno štednje in podporne sklade. Čebelice naj ustvarjajo tesno skupnost, ki je potrebna tako v resnih časih, kakor tudi v onih časih, ko organizacija nastopa in ko skuša zavzeti v praktičnem življenju pomembnejšo vlogo.

Torej na delo! Snujmo čebelice. Po informaciji pa se obrnite na centralo, kajti za to delo je treba vodstva in znanja.

Sneberje-Zadobrova. Dne 2. februarja ob 3 popoldne se vrši redni letni občni zbor naše podružnice. Tovariši in tovašice, na mestu! — Tajnik.

Zadružništvo.

So nekateri, ki mislijo, da zraste organizacija naravnost pod vplivom ideje in ne vedo, da je treba za uresničenje misli dvoje: spsobnih sejavcev in plodne zemlje.

Mi hočemo delavsko zadružništvo ustvariti, a vemo, da mora biti prej zemlja pripravljena. Ko bodo v delavskih centrih taki moze, kakršni naj bi bili po Totomianzevi Antologiji zadružniki, tedaj bo zadružna misel pač prospela, rastla in zmagovala. Poleg tega se mora vzbuditi v masi delavstva tista zavest, ki je vzbudila rohdalske pionirje. Zadružništvo ni samo stvar žepa in razuma, ampak tudi stvar srca. Zadružna zavest se mora priključiti k proletarski in socialistični zavesti.

Zato ne moremo tovarišem in tovarišicam nič bolj važnega naročiti, kot da se zanimajo za zadružno delo. Ko bo v vseh tovariških dovolj zavesti skupnosti, dovolj pripravljenosti samoodpovedi na korist celote, dovolj korajže in strumnosti, tedaj bodo iz tal rastle delavske posojilnice, delavski konzumi, delavski domovi in produktivne zadruge.

Kakšen mož mora biti zadrugar?

Nepodkupljiv, mož, ki ga bogastvo ne omami; mož, ki je v malem in v velikem zvest, vztrajen; ki mu neuspeh ne vzame poguma; mož, ki nima dvojne morale: eno za privatno življenje in drugo za javne zadeve; mož, ki stavlja koristi splošnosti nad osebne koristi; mož, ki drži svojo besedo in ohrani svojim prijateljem zvestobo v veselih in žalostnih dneh. (Po Totomianzevi Antologiji.)

Rusko zadružništvo. V ruski republiki sovjetske zveze je 1019 zadrug za zgradbo ognjavnih stavb. V poslovnem letu 1926-27. je bilo zgrajenih 20.726 takih stavb, postavljenih je bilo 10.685 ognjavnih streh in narejeni so bili načrti za 2500 novih naselbin. Krediti za to so znašali 5 in pol milijonov rubljev. Na Beloruskem se nahaja okrog 1000

zadrug za izboljšanje zemlje, ki združujejo nad 60.000 članov. Te zadruge so osušile več kot 170.000 hektarjev močvirja. — V tekočem letu bo organiziranih nadaljnjih 100 takih zadrug. Zadruge so v preteklem letu izdale za predelavo močvirja v poljedelsko zemljo 1.1 milijonov rubljev. Država je dala 200.000 rubljev in posodila 400.000 rubljev. — Osuševalna dela izvršujejo s stroji. Na razpolago je bila za osuševalna dela kolona 22 traktorjev. V tem letu bodo nabavili novih 20 traktorjev.

Podporni fondi.

Ako bi bil delavec navezan samo na svojo moč in na svojo sposobnost, bi se mu slabo godilo. V strokovni organizaciji pa šele pride do svoje veljave kot činitelj v proizvodnji; po strokovni organizaciji more šele stopati do svojih pravic in do svojega končnega cilja. Vzajemnost, skupnost je cno, kar daje delavstvu veljavo, kar ga vodi višje in višje, kar ga postavlja naravnost v ospredje.

Delavec je prisiljen na vzajemno delovanje v vsaki stvari. Kjer je obstoječe socialno zavarovanje pomanjkljivo, mora delavstvo napraviti zase tudi svoje lastno zavarovanje. To so podporni fondi. Službena nestalnost in nesigurnost, ki je delavcu lastna, naravnost zahteva zavarovanje z raznimi fondi tako za brezposelnost, štrajk, bolezen, za slučaj smrti. Z malimi tedenskimi, štirinajst dnevnimi, mesečnimi prispevki je mogoče ustvariti močne fonde, ki dajejo organizaciji večjo stalnost, članstvu pa večjo sigurnost in zaslobo.

Fondov ni mogoče izvesti docela po skupinah samih. Nепrestano valovanje, preseljevanje, menjavanje članstva jemlje plačevanju prispevkov in fondov pomen, napravljaj fonde neenotne, odvisne od številčne moči skupin in višine prispevkov. Za organizacijo fondov je treba širšega kroga, ki zasigura stalnost fondov, enakost in vrednost prispevkov in dajatev. Seveda je pri centralistični uredbi fondov težja kontrola navedb in potreb; zato je treba, da je pri fondih zainteresiran tudi odbor skupine.

Uvedba podpornih fondov v čim širšem obsegu je nujna.

Vladeželjnost in načela.

V Nemški Avstriji so krščanski socialci (dr. Seipel) sklenili volivni program z vsenemci in landbundovci. Po volitvah so sicer sestavili vlado meščanskega bloka proti socialnim demokratom.

Ko pa je šlo za svetost in neločljivost zakona, so velenemci glasovali proti krščanskim socialcem.

Ko je šlo za katoliške in narodne šole gradiščanskih Hrvatov, so velenemci glasovali proti.

Ko je šlo za priznanje akademskih naslovov zasebnih vseučilišč, zlasti katoliške univerze v Solnogradu, so velenemci glasovali proti priznanju.

Volivni sporazum je bil sklenjen radi vladanja, ne radi načel. Sedaj seveda je treba držati zvezo zopet radi vladanja, načela pa naj gredo rakom živžgat ali še bolj prav: na shode za nove glasove ob prihodnjih volitvah. Tako je z načeli v politiki, ki gleda vse preveč na vlado, na moč.

Katoličani takih kompromisov ne smejo poznati. Taka politika je škodljiva ne samo stranki, ampak tudi in predvsem, kar je glavno, veri. Vera pa ne pozna kompromisov, ne sporazumov, nobene kupčije, pač pa življenje, dejanja, in — ljubezen na vse strani. Politika je kupčija radi moči in vlade, vera ne pozna kupčije, niti lepe, niti umazane.

Katoličani vsega sveta nimamo le te najvišje naloge, da vladamo in da imamo moč, da vodimo »prožno«, »kompromisno« politiko, ampak prvo, da živimo res katoliško, da tako delamo. **Katoliška akcija mora iti za življenjem ne za vladanjem.**

Osemurnik na Kitajskem. Iz Pekinga se javlja, da je minister trgovine kitajske narodne vlade izdelal načrt zakona, s katerim se omejuje delovni čas na 8 ur dnevno. Zabranjeno je tovarniško delo nedoletni deci pod 14 leti in nočno delo žen. — Pri nas pa zahtevajo »gospodarski krogi« deseturnik.

Po svetu.

Delavska zakonodaja se demontira tudi v Češkoslovaški. Poroča se, da pripravljajo češkoslovaško ministrstvo za socialno skrbstvo nov zakon o obratnih svetih. S tem novim zakonom bodo obratni sveti izgubili mnogo dosedanjih pravic. Prišli bodo na isto kot so pri nas obratni zaupniki. — V načrtu je tudi zakon o izenačenju zavarovanja. Gre pred vsem za razpust dosedanjih *bratovskih skladnic*. To zavarovanje je v primeri s splošnim mnogo boljše za delavstvo. Zato je potrebno »izenačenje«. — Pripravljajo se tudi ukinitve *stanovanjske zaščite*. V ta namen je že sklicana anketa hišnih posestnikov, stanovanjski najemniki nimajo nič govoriti. — Mednarodni kapital napada na čeli črti, v vseh državah. Priborjene delavske pravice so povsod v nevarnosti. Delavstvo, zgani se!

Štrajk rudarjev grozi izbruhniti v prvih dneh prihodnjega meseca na Poljskem — v Šleziji. Te dni so bili zastopniki rudarjev pri delavskem ministru v Varšavi na pogajanjih z delodajalci. Dne 11. februarja namreč potečejo vse kolektivne pogodbe. Njihove zahteve so bile od delodajalcev in tudi od delavskega ministra v celoti odklonjene kot neosnovane. Delodajalci stojijo celo na stališču, da se morajo plače znižati. — Strokovne organizacije izjavljajo, da bodo z 11. februarjem primorane iti v štrajk, ako se zahtevam rudarjev ne ugodijo. Delavstvo ostalih strok izjavlja svojo solidarnost z rudarji. Kajti tudi ta grozeči konflikt je le en člen v verigi vseh bojev, ki se zadnje čase bijejo na Poljskem, n. pr. stavke tekstilnega delavstva itd.

Prepoved štrajka. Španski diktator Primo de Rivera je delavcem prepove-

dal štrajkati. Pristaniški delavci so bili namreč nezadovoljni s svojim položajem; ker drugače niso mogli uveljaviti svojih zahtev, so stopili v štrajk. Primo de Rivera pa je štrajk prepovedal in zagrozil s kaznimi, kdor bi se prepovedi ne držal. Ali jim je kako drugače pomagal do uveljavljanja pravičnih zahtev, časopisna poročila molče.

Musolinijeve vojne grožnje. 9. t. m. je razložil Musolini v Milanu nekemu ameriškemu časnikarju ekspanzivne načrte italijanske politike. Med drugim je dejal: Ne bojte se! Naš cilj ni vojna, ampak **pripravljenost za vojno!** Pripravljen sem, da se bodo do 1. 1935. gotovo pojavili izvestni vzroki, ki bodo omogočili spremembo današnje strukture v Evropi. Mirovne pogodbe so neizvedljive. Mnogo problemov, nastalih šele po vojni se mora naknadno regulirati. So nacije, ki ne morejo obstati pri današnjem stanju, na primer Madžarska. — Usodo te države je treba omiliti. — Problem kolonialne ekspanzije, ki je za Italijo življenjskega pomena, je v tesni zvezi z važnimi vprašanji svetovne politike. Toda ne razumite me napačno. Kar govorim, niso vojne grožnje. Pogodbe se morajo revidirati tudi mirnim potom. Neke spremembe so neobhodno potrebne. Mi Italijani hočemo mir, a **pripravljeni smo tudi za vojno, ker vemo, da je vojna realno življenje.**

Vojni proračun Poljske izkazuje izdatkov za vojno 714 milijonov, to je ena tretjina vsega proračuna poljske države.

Poljska ustava se spremeni. Poljska bo spremenila dosedanjo ustavo. Po novi ustavi bo predsednik republike (general Pilsudski) imel mnogo več pravic kot doslej. Enaki glasovi, da mora predsednik republike imeti več pravic, da

ne more in ne sme biti vezan tako strogo na mnenje ozir. sklepe parlamenta, se oglašajo tudi v Nemški Avstriji.

Nasi tovariši na Čehoslovaškem.

Tudi na Čehoslovaškem ima krščansko delavstvo svoje organizacije. Strokovne skupine (Čsl. odborové združeni křesťansko-socialni) so že gosto posejane. Posebno železničarji (Svaz křesťansko-socialních železničnických zamestovanců) so trdno organizirani. Strokovna zveza izdaja svoj tednik »Budoucnost« (Bodočnost), ki izhaja na osmih straneh. V okrilju strokovne zveze se je pričelo zelo veselo gibanje mladine. Velika važnost se polaga na akademsko mladino in na dijaštvo strokovnih šol. Vedno nove in nove skupine »křesťansko-socialne mladeže« se uslanjavajo. Obstojata tudi zveza teh združenj, ki zelo živahno dela. Zveza zelo propagira študij socialnega vprašanja. Křekova mladina je v stikih s to zvezo, vendar bi bilo želeto, da bi bili stiki še ožji. Naš cilj bodi: Internacionalna krščansko-socialistična mladina.

Strokovno gibanje na Čehoslovaškem je še zelo pod političnim vplivom. Opatiti pa je, da se čehoslovaško kršč.-soc. strokovničarstvo čimdalje bolj osamosvojuje od vpliva lidove stranke, kar je naravno, ker-nov čas zahteva novega načina uveljavljanja pravic posameznih slojev. In ta način je ravno strokovničarstvo. Lahko pa ugotovimo, da smo v tem spoznanju Slovenci pred čehoslovaškimi tovariši.

Pridobivaj novih članov za Jugoslovansko strok. zvezo!

Za kratek čas.

Dva lovca nista mogla prehvaliti svojega psa. »Moj Finetelj zna vse, samo govoriti še ne. Ako vržem denar v vodo, plane za njem in se ne povrne prej, dokler ga ne prinese.« »To še ni nič,« odvrne drugi lovec, »moj Karo je pa tak, da vržem v vodo bankovec za sto dinarjev, plane v vodo, prinese en kilogram postrihi ter popolnoma pravilno odštet drobž.«

Birokratizem. »Franc, uredite ta pisma po abecednem redu, potem jih pa vrzite v koš.«

V nekem kraju so ustanovili društvo bivših vojakov, ki je imelo glavni namen, svjce člane po vojaško pokopati. Zato so sestavili pravila, katerih prvi člen se je glasil: »Namen društva je svoje člane pokopati.«

Ona: »Hitro, Janez, hitro. Malka je počrla enega izmed mojih vlasnikov.«

»On: »Ni vredno, saj vlasniki danes niso več moderni in jih več ne ncsiš.«

Oče izvoljenke (snubcu): »Moja hčerka si ne želi, da bi bila celo življenje navezana na tepca.«

Snubec: »Ravno prav. Zato pa pustite, da jo vzamem proč od vas.«

Pri vedeževalki. »Varujte in izogibljite se velike, lepe blondinke.«

Česped (klaverno): »Prepozno. Sem jo že poročil.«

Vrednost denarja. Za 100 nem. mark dobiš 1352.50 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799.62 Din, za 1 dolar 56.77 Din, za 100 francoskih frankov 221.60 Din, za 100 čehoslovaških kron 168.20 Din, za 100 lir 297.37 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonialni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Kaj delate tukaj?«

»Prišel sem zaradi pokojnine,« je rekel Madiot.

Zdravo roko je iztegnil naprej. Držal je z njo klobuk in ga stiskal kakor ščit v višini prsi. Ko pa je bil odgovoril, je z samogibno kretnjo odkril bolno roko, ki je podrhtevala v zanki iz rdečega bombažnega blaga, in gospodar je za trenutek sledil čudnemu utripanju nerabnega uda, ki je pol hrom mahal ob ranjenčevih prsih. Gospod Lemarié se ni razhudil, kakor je bil Madiot pričakoval. Zadnje krat je bil postavil pred vrata Antoina, ki je zahteval isto. Storil je bil to zato, ker je bil Antoine slab delavec in kalilec obstoječega reda. V tem slučaju pa red ni bil kršen in gospodarjeve veljave nihče ni izpodbijal. Samo resno besedo nesrečnika, vrednega zanimanja, je veljalo poslušati. A zahteval je, kar je presegalo tisto, kar mu je dati dolžan... Gospod Lemarié je zavzdihnil kakor človek, ki je preobložen s posli in pridodaja novo, potrebno silnost bremenu vseh drugih. Potem pa je izpregovoril jasno in počasi, da bi ga neizobraženi človek bolje razumel:

»Madiot, poslal sem Vam bil odgovor prvo pot po svojem blagajniku. Bil sem prisiljen, da sem postavil na hladno Vašega nečaka, ki je nesramno zahteval spet to Vašo pokojnino. Ne morem se ozirati venomer na iste stvari, dragi moj. Poznate me: ne odstopim nikdar, če sem enkrat rekel, da ne.«

»Saj se daste pogovoriti, dajte, gospod Lemarié...«

»Ali — oprostite. Če bi bili vi na mojem mestu, bi ravnali prav tako kot jaz. To je stvar, ki je vi drugi ne razumete. Ranili ste se, — odkritosrčno vas pomilujem. Poslal sem vam svojega domačega zdravnika. Dajal sem vam plačo skozi ves prvi mesec vaše bolezni. Več ne morem storiti, Madiot, zakaj, če vam ugodim, bi moral jutri dati pokojnino vsem onim svojim delavcem, ki so se po lastni krivdi ranili kakor ste se vi.«

»Trideset let dela, gospod Lemarié, kot eden vaših starih...«

»Saj nič ne rečem. Vrl človek ste. Zato pa vam še ne dolgujem rente. Zakon je jasan. Bili ste za-

posleni pri lahkem, niti najmanj nevarnem delu. Žrtev ste svoje nerodnosti. Kaj morem jaz zato?«

Zena v črnem je začela stopati v rdečkasti svetlobi po zavojih stopnišča. Madiot je ni videl in ne slišal radi razburjenja, ki je kipelo v njem. Pomaknil se je po mozaiku veže prav do stopnice, ki je na njej stal gospod Lemarié. Sodil je, da mu čas poteka. Žile na vratu so se mu nabrekle. Od nog do glave je pomeril korektnega buržuja, ki mu v tem trenutku brez dvoma za vedno izgine izpred oči. In stavek, ki se mu je dvajset let skrival v srecu, mu je privrel v kipečem srecu na ustnice:

»Vendar pa, gospod Lemarié,« je vzklknul, »tisti, ki sem jo vzgojil jaz, Henrietta...«

Zagledal je črno senco, ki je stopala navzdol in — hipoma je obmolknil...

Za trenutek je zavladal tak molk, da je bilo slišati brnenje čmrljevih kril, ki so se gori zadrževala v okenska stekla.

»Tak pridi vendar, Louisa,« je mirno rekel gospod Lemarié. »Nikdar nisi točna in takim glupcem priloznost daješ, da mi tu komedije delajo...«

Gospa Lemariéjeva je bila podobna stolpu, ki ima šop perja na vrhu... Nadaljevala je svojo pot navzdol po preprogi.

Obraz je imela zakrit s tenko kopreno, a šla je mimo med obema moškima, tako da ju je ločila. Gospodar je bil izginil vzdolž za zidom, delavec pa se je bil umaknil do krogle iz brušenega kristala. Niti besede ni bilo iz njegovih ust. Pogled mu je sledil njenim korakom. Naklonila se je lahko Madiotju, kot je storila vsekdar iz običajne dobrohotnosti, ki jo je kazala preprostim ljudem. Šum svile in škrebajočih gačatovih biserov je izdal, da se je v veži obrnila in prestopila hišni prag. Madiotja je bilo zadrževalo spoštovanje. Sedaj je stopil spet proti tovarnarju, da izve za odgovor. Videl je drobno zapovedujočo roko gospoda Lemariéja, ki je pritisnila na gumb, kakršen je bil pri vohodu. Spet se je prikazal sluga. Val svetlobe, ki je lil iz bližnje sobe, je šel po veži in zajel Madiotja. Gospod Lemarié je malomarno slonel ob ograji. Še je imel dvignjen prst. S srepim pogledom je pokazal na starega delavca.

»Maxime, odhajam z gospo. Če ta človek ne izgine skozi vrata neposredno za mano, telefonirajte na policijski komisariat.«

Pol ure kasneje sta po cesti za Erdro dva rjavca drobila pred kočijo, ki sta se v njej gospod

in gospa Lemariéjeva peljala k znancem na kmète v obiske. Voz je bil odprt le spredaj.

Na desni zadaj je gospa Lemariéjeva z zavihanjo kopreno nad obrvmi in z zardelim obrazom, ki je kazal sledove solza, uporno strmela v obzorje, a ni gledala ničesar, zakaj oči se ji niso premikale in veke se ji niso zapirale.

Koliko je pretrpela od dneva, ko jo je Lemarié radi dote vzel za ženo, ni vedel nihče, najmanj pa on. Bila je žrtev nadmoči, ki je za njo stremel njen mož. Žena, ki je nihče ne pomiluje, ki roganju ljudi ne uide, pa najsi molči, najsi se ponižuje in najsi stori karkoli. To pa vse zato, ker da zavzema mesto, ki da nanj ne sodi. Saj bi bila raje molčala in trpela. Možu je bila odpustila nezvestobo, ljudem zaničevanje in številne žalitve. Ponižala se je bila tako, da v svoji hiši ni imela lastne volje razen te-le: gospa Lemariéjeva, žena industrijca, ki je nanj bilo navezanih mnogo ljudi, se je izpozabila tako daleč, da je samo enkrat ugovarjala vsej krivici, ki je zanjo doznava in jo je nekdo trpel. Stori la tega nikoli več. Zakaj pravkar je bila slišala jedke besede, ki z njimi bil začel stavek Eloi Madiot, ne da bi ga skončal. Spomnila se je bila, da je bil stari delavec že enkrat pri njih. Rekla je svojemu možu: »Zakaj ne ugodiš možu? Menim, da ne ravnaš prav!« Razsrdil se je, ah boljše, jeza se mu je, naravno, znesla nad njo, ker Madiotja ni imel več pred sabo. S komolcem se je opiral v rob kočije in je nadaljeval v odsekanih stavkih. Med presledki je bilo videti kot da se zanima za tek konja na levi, ki je nekam šepal.

»Pravim ti še enkrat, da se na ta vprašanja ne razumeta ne ti, ne tvoj sin. Ti si, če že jasne sodbe nimaš, vsaj usmiljenja zmožna, dočim so pri njem, dobro si zapomni, Louisa, vse zgolj: besede, besede in zopet besede. Poznam ga: generacija gobezdačev!«

Gospa Lemariéjeva je zavzdihnila in hotela odvrniti pogovor od sina, ki ga je razvajala. Rekla je:

»Pustimo Viktorja. Nič nima opravka s to stvarjo. Jaz sama mislim tako, da bi ti moral odnehati. Madiot je eden tvojih najstarejših delavcev, če ne celo najstarejši. Ako se bojiš, da se bo kdo kdaj skliceval na ta slučaj, češ, da si priznal dolžnost, ki da je sicer nimaš, mu daj pokojnino. Ne bo to taka reč: trideset let službe!«

»Ne, pri meni ni pokojnine. Tudi jaz imam samo tisto, kar prislužim. Naj store moji delavci isto.«